

Pápežská moc nad mocou cisára

Sebastian Sabol OSBM

23. mája 2020 ✝ Cirkev ✝ Pápežstvo

Piaty všeobecný koncil

Piaty, spočiatku vôbec nie všeobecný koncil, sa uskutočnil v Carihrade roku 553, bol zvolaný cisárom Justiniánom s vynúteným povolením pápeža Vigília. História tohto koncilu je veľmi zamotaná a nejasná, napriek tomu sa ju pokúsime v krátkosti podať. V súvislosti s týmto koncilom sú podstatné dve veci:

- a) už tu celkom jasne vyniká úsilie byzantských cisárov stať sa najvyššou autoritou nielen v štáte, ale aj v Cirkvi;
- b) aj keď si pápež Vigílius nevedie v tejto zamotanej situácii najlepšie, tak aj na tomto násilne vynútenom koncile jednoznačne vystupuje autorita pápeža a jej uznanie zo strany východnej Cirkvi.

Za predmet koncilových jednaní určil sám cisár odsúdenie náuky aj samotných osôb troch biskupov. Boli to Theodor z Mopsuestie, Ibas z Edessy a Theodoret z Kýru. Ich učenie a spisy už boli odsúdené na zmienenom chalcedónskom koncile, ale oni samotní neboli vylúčení z Cirkvi, pretože svoje učenie odvolali, a do doby konania nového koncilu roku 553 už všetci traja zomreli zjednotení s katolíckou cirkvou. Nebol teda už žiadny dôvod znovu rozoberať ich záležitosti. Ale heretickí monofyziti úporne chceli podkopať autoritu a rozhodnutia chalcedónskeho koncilu a hovorili, že rozhodnutia boli nespravodlivé, pretože k jedným boli milosrdné, keď odsúdili len ich spisy, zatiaľ čo druhí, najmä ich vodca Eutychés, boli nielen vylúčení z Cirkvi, ale aj ich spisy boli odsúdené.

Cisár Justinián, aby týchto heretikov uzmieril a snád' aj obrátil, sám prikrčil k dielu a vydal edikt *Vyznanie viery*, v ktorom anathemizoval¹ každého, kto spolu s ním neanathemizuje troch vyššie uvedených biskupov. Ale aj sám cisár uznal, že edikt s takýmto cirkevným obsahom nemá platnosť bez podpisu biskupov. Patriarcha a biskupi ho odmietli podpísať, ale keď im pohrozili, že budú zbavení svojich úradov, poddali sa, podpísali a upovedomili o tom pápeža. Patriarcha podpísal len s podmienkou, že jeho podpis bude považovaný za neplatný, pokiaľ ho neschváli Apoštolský stolec. Ale aj sám cisár uisťoval biskupov, že toto všetko koná s pápežským súhlasom. Aby mal tento edikt väčší úspech, potreboval cisár všeobecný koncil.

Ale koncil bez účasti pápeža by bol považovaný za neplatný a neplatným by aj bol. Cisár pritom vedel, že pápež je proti súdeniu troch už mŕtvych biskupov („troch kapitol“, ako sa vtedy písalo), takže nevyšle na koncil svojich legátov. A tak vydal príkaz násilím priviesť pápeža do Carihradu. Tu ale prvým činom pápeža bolo, že zbavil patriarchu Mina úradu za to, že sa podvolil cisárovi a podpísal edikt. Rozhnevaný cisár a heretici začali pápeža zastrášať, že keď neodsúdi Theodoreta, ktorý písal veľmi ostro proti sv. Cyrilovi Alexandrijskému, budú môcť aj jeho samého podozrievať z herézy.

Aby nedošlo k ešte väčšiemu zlu, vydal pápež po predkoncilových poradách so sedemdesiatimi biskupmi *Judicatum*, v ktorom odsudzuje ako osoby všetkých troch biskupov, tak aj ich náuku. Pri tom ale pápež

prehlásil, že aj po tomto jeho rozhodnutí musí byť zachovaná platnosť chalcedónskeho koncilu. Heretici ale chceli práve to, aby boli rozhodnutia chalcedónskeho koncilu odvolané, a preto začali teraz vyvolávať dokonca až krvavé nepokoje. Následkom toho pápež odvolal svoje *Judicatum* a zakázal ďalej debatovať o „troch kapitolách“.

Cisár ale vydal nový edikt, v ktorom odsudzoval osoby troch zmienených biskupov. Pápež ostro vystúpil proti takémuto miešaniu sa cisára do cirkevných záležitostí, za čo sa v krátkej dobe dočkal mnohého príkoria od cisára a jeho úradníkov, vrátane väzenia, z ktorého sa mu ale podarilo utiecť do Chalcedónu. Cisárovi vyslanci prehovárali pápeža, aby sa vrátil do Carihradu a dovolil zvolať nový koncil. Pápež súhlasil pod podmienkou, že na koncile bude rovnaký počet západných a východných biskupov, a že rozhodnutia nemôžu odporovať chalcedónskemu koncilu. S rovnakým počtom biskupov však cisár nesúhlasil, pretože vedel, že západní biskupi sú proti odsúdeniu „troch kapitol“. Pápež teda prehlásil, že na koncil nepôjde. A tak sa koncil zišiel bez pápeža.

Predsedať bol nový carihradský patriarcha Eutychés. V liste koncilovým otcami (bolo to stošesťdesiatpäť, z toho len dvadsaťpäť zo Západu) cisár napísal, že prosí pápeža aj ich, biskupov, aby buď všetci odsúdili „tri kapitoly“, alebo aby pápež sám prejavil svoje zmýšľanie. Koncil začal a pokračoval bez pápeža. Nadarmo za ním chodili patriarchovia a biskupi s prosbou, aby sa koncilu zúčastnil. Až po šiestom zasadaní vyhlásil pápež svoje riešenie ohľadom „troch kapitol“ v dokumente *Constituta*, ktorý zaslal cisárovi. V dokumente odsudzuje heretické náuky troch biskupov, ale na nich samotných neuvaluje kliatbu, aby nebola narušená vážnosť chalcedónskeho koncilu, a súčasne odvoláva a zneplatňuje všetko, čo bolo doteraz povedané o „troch kapitolách“.

Cisár dokument nechcel prijať a pred koncilovými otcami zatajil jeho obsah; a čo viac, oklamal koncilových otcov a nahovoril im, že pápež jasne odsúdil „hanebnosť troch kapitol“. Autoritou pápeža chcel cisár zakryť svoje machinácie, zatiaľ čo bol pápež celý čas zbavený slobody. Konciloví otcovia, oklamaní cisárom, vyniesli rozhodnutie podľa jeho prania a odsúdili nielen spisy „troch kapitol“, ale aj ich samotných. K tomu, na cisárov príkaz, vymazali vystrašení biskupi pápežove meno z „diptychu“ (spisu mien, ktoré sa spomínajú pri bohoslužbách). Aj tak však prehlásili, že chcú naďalej zostať v jednote s Apoštolským stolcom.

Po koncile dal cisár príkaz odviesť pápeža do vyhnanstva. Po piatich mesiacoch vyhnanstva, keď si pápež myslel, že sa západní biskupi, ktorí najviac odporovali vyhláseniu anathématu na pravoverných biskupov, už utíšili, schválil rozhodnutie koncilu o „troch kapitolách“. Bol prepustený na slobodu, ale pri návrate do Ríma po ceste zomrel.

Tento piaty všeobecný koncil, ako sme videli, vôbec nie je hodný názvu „všeobecný“ koncil, pretože takým nebol od samotného zvolania až do konca. Tak ako tak, neskorší pápeži Pelagius I. a Pelagius II. ho označili za všeobecný, aby sa nevyostrovalo nepriateľstvo medzi Východom a Západom. Koniec koncov, spor medzi pápežom Vigíliom a priaznivcami cisára sa netýkal vecí viery, ale osôb, navyše už mŕtvych. Preto sa ani pápež nezmenil o ničom, čo sa týka viery, ako by to chceli schismatici, ani koncil neprehlásil nič, čo by sa protivilo viere, a preto mohli nástupcovia pápeža Vigília prehlásiť tento koncil všeobecným.

Ale aj na tomto koncile zrejme vystupuje váha pápežskej autority. Veď pápež zosadzuje carihradského patriarchu a nikto neprotestuje, že by na to nemal právo. Všetky záležitosti pojednávané na koncile sa celý

čas točili okolo pápeža a záviseli na pravom, či cisárom sfalšovanom riešení. Ešte vo väzení pápež volá: „Ja protestujem, pretože aj keď mňa držíte ako väzňa, nemôžete zviazať blahoslaveného apoštola Petra!“ Ale aj oklamaní konciloví otcovia prehlasujú, že došli ku svojim záberom spravodlivo, „vykonajúc všetko v súlade s Vigíliovým nariadením“. To znamená, že keby neboli oklamaní, že to pápež tak prikázal rozhodnúť, neboli by vyniesli tie rozhodnutia, aké vyniesli.

A tak aj uprostred všetkej temnoty, nestálosti, poníženia a násilia je tiež na tomto koncile zreteľne vidno uznanie rímskeho pápeža za najvyššieho vodcu a sudcu v Cirkvi Kristovej na zemi.

Šiesty všeobecný koncil, rok 680

Tento ďalší koncil mal odsúdiť novú herézu monotheletistov, ktorí učili, že v Ježišovi Kristovi bola len jedna vôľa, vôľa božská, a že v ňom nebola ľudská vôľa. Cisár Konštantín IV. bol pravoverný a s vedomím pápeža Dona zvolal všeobecný koncil do Carihradu, aby sa zastavilo šírenie novej herézy, ktorú propagovali štyria po sebe idúci carihradskí patriarchovia. Medzitým ale pápež Donus zomrel a nový pápež Agathon vyslal za seba na koncil štyroch legátov.

V liste poslanom na snem vyložil pápež učenie všeobecnej Cirkvi o dvoch vôľach v Ježišovi Kristovi. Okrem iného napísal:

„Vy viete, že ... keď Pán ... slúbil, že bude zachovávať Petrovu vieru neporušenú, prikázal mu, aby utvrdzoval svojich bratov. Všetkým je známe, že toto prikázanie vždy verne plnili apoštolskí veľkňazi, predchodcovia mojej poníženosti. A tiež moja maličkosť, pri všetkej nerovnosti s nimi, ... keď prijala úrad podľa vôle Božej, praje si ísť v ich stopách... Nech teda celé spoločenstvo hierarchov, kňazov a ľudu ... spolu s nami hlása pravidlo pravdy apoštolského podania a evanjelióv apoštolskú pravdivosť pravej viery, ktorá je založená na tvrdom kameni tejto Cirkvi sv. Petra ... a s jeho pomocou a ochranou je strážená od akéhokoľvek omylu.“

Hľa, ako krásne, moderným spôsobom píše o prvenstve rímskeho biskupa pápež Agathon, ktorého pravoslávna cirkev uctieva ako svätého.

A ako sa postavil koncil k pápežovi Agathonovi a jeho myšlienke o prvenstve rímskeho veľkňaza?

V liste cisárovi píšu konciloví otcovia, že ako v boji proti heretikom za čias predchádzajúcich koncilov spolu s cisármi vždy stáli pápeži Silvester, Damasus, Celestín, Lev, Vigílius,... Tak aj teraz „sme následníkmi tradície ... nášho blaženého otca a najvyššieho pápeža Agathona“; „a on pred nami a spolu s nami (je následníkom) tradície apoštolov a Otcov ... Rím – starec predložil Bohom vdýchnuté vyznanie viery..., skrz Agathona hovoril Peter.“

A v liste pápežovi Agathonovi konciloví otcovia píšu, že pri súčasnej ťažkej chorobe ukázal Kristus na lekára v osobe Agathona, ktorý koná všetko, čo je nutné, „ako učiteľ prvého stolca všeobecnej Cirkvi, ktorý stojí na tvrdom kameni viery... My biskupi s radosťou prijímame list vašej otcovskej blaženosti ..., ktorý podáva pravdivé vyznanie viery – v ktorom vyznávame náuku o Bohu, vyslovenú akoby z najvyššej moci apoštolov –, pomocou ktorého sme ... zvrhli herézu a v zhode s rozsudkom, vynesným vo vašom liste ešte pred nami, sme tých heretikov usmrtili anathématom.“

Všetci biskupi na koncile súhlasili, jediný Makarios (Alexandrijský patriarcha, hlavný bojovník za stranu heretikov) sa oddelil od svätého koncilu a nezhodol sa s myšlienkami pápeža Agathona.

Koncil mal osemnásť zasadání, na ktorých rozobral a odsúdil učenie monotheletistov. Pretože pápež Agathon dosť skoro zomrel, dekréty tohto koncilu potvrdil až nový pápež – sv. Lev II.

pokračovanie v IV. časti

I. časť: <http://christianitas.sk/primat-papeza-na-prvych-konciloach/>

II. časť: <http://christianitas.sk/anathema-na-toho-kto-veri-inak-peter-prehovoril-skrz-leva/>

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/papezska-moc-nad-mocou-cisara/>